

Els reptes pendents

La Comunitat Autònoma de les Illes Balears s'ha anat desenvolupant al llarg d'aquests 30 anys amb dues reformes de l'Estatut, la de 1993 i la de 2007, així com amb l'assumpció d'importants competències, com són ara les d'Educació (l'any 1997) i la de Salut (2001). Així mateix s'han fet lleis internes d'estructuració de la comunitat, com és el cas de la llei de Consells Insulars (2000) que va dotar de molt més pes polític, institucional i pressupostari els ens de govern insular. S'han aprovat lleis d'ordenació de tots els sectors productius –de comerç, de turisme...– i, en fi, durant tres decennis la CAIB s'ha dotat de gairebé tots els elements d'autogovern que han identificat les comunitats que accediren a l'autonomia per la via de l'article 151 de la Constitució, en lloc de fer-ho pel 143 –el més lent i de menys competències– a través del qual accediren les Illes. Fins i tot l'any 2006 es va crear a les Balears una televisió autònoma, l'última de les comunitats amb llengua pròpia a tenir-ne una.

Des d'un punt de vista estrictament formal –i deixant de banda importants competències com és ara policia, entre d'altres, que tenen en exclusiva Catalunya i País Basc– la CAIB és, doncs, homologable a qualsevol altra comunitat autònoma. Tanmateix, per la dinàmica mateixa de l'arxipèlag durant aquestes tres dècades, es dona un conjunt de reptes reconeguts per totes les forces polítiques amb representació que caldria abordar i superar mitjançant pactes polítics de mínims que, per un motiu o per altre, no s'arriben mai a concretar.

Estructura institucional. L'existència de quatre consells insulars i del Parlament comú i del Govern no planteja cap problema a les Illes menors, però sí a Mallorca. A l'illa més gran els ciutadans, després de 30 anys d'autogovern, no tenen clar què és responsabilitat del Govern i què del Consell Insular. Durant els anys

Al cap de 30 anys, l'autonomia balear continua mancada de pactes essencials entre les principals forces polítiques.

que presidí aquesta institució Maria Antònia Munar, d'Unió Mallorquina (1995-2007), el Consell va adquirir un enorme pes polític i pressupostari que pretenia fer ombra al Govern a Mallorca. Era una vertadera guerra institucional, més larvada o més expressa, però que es va mantenir durant 12 anys. Munar volia que el seu Consell fos per als mallorquins el mateix que són per als altres illencs els respectius consells insulars. No ho va aconseguir.

De 2007 ençà el Consell mallorquí ha tornat a ser la institució bàsicament local –ajuntament d'ajuntaments, per dir-ho així, a l'estil de les diputacions continentals– que havia estat abans, tot i que l'Estatut –per la reforma de 2007– atorga als consells la condició “d'institucions autònòmiques”. Actualment el PP –que el governa amb majoria absoluta– ha disminuït molt la despesa i el pes polític i institucional.

En privat els polítics de tot color reconeixen que és una institució que no té un paper clar dins l'entramat institucional balear, cosa que –com diu Antoni Tarabini a les pàgines anteriors– és un problema des del començament autòmic i que continua sense tenir solució.

Pactes essencials. Durant aquests 30 anys d'autonomia, a les Illes s'han fet pocs, molt pocs pactes polítics essencials. Una mancança que es deixa notar molt en alguns aspectes fonamentals de la vida quotidiana.

Les Illes, como és prou conegut, té en el turisme l'origen de més del 80% del pes del producte interior brut. No obstant això, els partits polítics no han estat capaços de pactar un model de desenvolupament per a aquest sector. És més –i, novament, vegeu el que diu sobre això Tarabini– els grans reptes que se suposava, al final dels anys setanta i principi dels vuitanta del segle passat, que l'autonomia podria permetre superar, continuen essent els mateixos. Avui dia es parla de la necessitat de millorar la qualitat de l'oferta hotelera, d'augmentar la formació professional, de captar més turistes de més alt poder adquisitiu, de no dependre tant de la temporada alta i per tant de *desestacionalitzar*... Tot exactament igual que fa trenta o trenta-cinc anys.

Tampoc no hi ha un pacte de mínims sobre els dos serveis públics essencials, la sanitat i l'educació. Tots els partits l'han reclamat des de sempre. Però quan han governat –i tots els que hi tenen representació han

Una mitjana d'un president cada sis anys

La institució de la Presidència de les Illes Balears és tan moguda com la valenciana, i ambdues ho són bastant més que la catalana. De presidents illencs n'hi ha hagut sis en 30 anys, mentre que el País Valencià n'ha tengut igual nombre en un any més, i al Principat només són quatre per a 33 anys. Els

presidents balears han estat: Gabriel Cañellas (1983-1995), Cristòfol Soler (1995-1996), Jaume Matas (1996-1999), Francesc Antich (1999-2003), altre cop Matas (2003-2007), un pic més Antich (2007-2011) i ara José Ramón Bauzá (2011).

Només sota la presidència de Cañellas

EL TEMPS

EL TEMPS

PERE BOTA

governat en un moment o altre— no han acceptat pactar amb l'oposició. Aquesta mancança d'acord polític respecte a aquests dos serveis és especialment dolorosa a Balears per raó de la pressió demogràfica enorme que ha experimentat la comunitat en aquestes tres dècades. En efecte, segons les dades oficials, les Illes han experimentat un creixement poblacional del 60% en els anys autonòmics. De 685.000 habitants de fa 30 anys a l'1,1 milió actual. Un augment que s'explica per la immigració en més del 90% dels efectius. Com és lògic, la pressió sobre la sanitat i l'educació públiques ha estat, i és, enorme. Tanmateix, els partits es llancen pel cap uns als altres la incapacitat d'arribar a uns acords bàsics.

La manca d'acords essencials afecta també la llengua pròpia. Com el lector d'aquest setmanari coneix prou bé, a

s'ha assolit un pacte essencial. El de la llengua. Fou durant la primera legislatura quan Aliança Popular (PP des de 1989) va pactar amb el PSOE, PSM i Unió Mallorquina la llei de Normalització Lingüística. Sota les altres presidències no ha estat possible arribar a cap acord bàsic per consens. Sí que n'hi ha hagut alguns per majoria, com és ara la reforma de l'Estatut de 2007 amb el vot de PP, PSOE i UM, de la qual es despenjà el PSM.

les Illes hi havia el consens de mínim respecte del català, la llei de Normalització Lingüística, aprovada per unanimitat el 1986. Tanmateix, des de començament d'aquesta legislatura la piconadora parlamentària del PP ha destruït aquest consens. L'únic pacte essencial ha desaparegut.

Un element institucional bàsic per a les Illes hauria de ser la Universitat de les Illes Balears (UIB). En teoria, tots els governs que hi ha hagut l'haurien d'haver tractada de forma preferencial. No obstant, en no poques ocasions —com ara mateix, per exemple— els executius autonòmics l'han vista amb desconfiança. No hi ha raó lògica que ho expliqui, però és així: massa sovint els governs de Balears han jugat a desprestigiar la UIB. Qui sap si això ha ajudat que se'n vagin tants d'universitaris (el 2006 el 10%) a estudiar a centres de la Península malgrat disposar dels estudis a la UIB.

No és menys cridanera la manca de pacte polític sobre la Ràdio i Televisió de les Illes Balears, IB3. Des del seu primer alè de vida ha estat enmig de la polèmica entre els partits per tota mena de motius, inclosos els lingüístics per si emet només en català o també —com ara— en castellà. El resultat és que l'audiència mai no l'ha afavorida gaire. Tot i que ara en té més que no quan era només en català —segons les audimetries que es publiquen—, no disputa, ni de lluny, els primers llocs.

Miquel Payeras

Els cinc presidents illencs, d'esquerra a dreta: Gabriel Cañellas, 1983-1995; Cristófol Soler, 1995-1996; Jaume Matas, 1996-1999 i 2003-2007; i a sota: Francesc Antich, 1999-2003 i 2007-2011; i José Ramón Bauzá, des de 2011.

